

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 28 lipca 2023 r.

w sprawie ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Senat, po rozpatrzeniu uchwalonej przez Sejm na posiedzeniu w dniu 13 lipca 2023 r. ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, odrzuca tę ustawę.

MARSZAŁEK SENATU

Tomasz GRODZKI

UZASADNIENIE

Senat, po rozpatrzeniu uchwalonej przez Sejm na posiedzeniu w dniu 13 lipca 2023 r. ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, postanowił ją odrzucić. Senatorowie wzięli pod uwagę następujące argumenty.

Dotychczas poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Na podstawie nowego art. 36b ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, poszukiwania ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych przy użyciu urządzeń elektronicznych lub technicznych będzie mogła prowadzić osoba pełnoletnia pod warunkiem posiadania zgody właściciela nieruchomości i posiadacza nieruchomości oraz po dokonaniu zgłoszenia poszukiwań do rejestru poszukiwań. Zgłoszenie poszukiwań ma nastąpić przed rozpoczęciem poszukiwań za pomocą aplikacji mobilnej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Senatorowie uznali takie rozwiązanie za szczególnie niebezpieczne jako grożące nieodwracalną utratą znacznej części informacji o przeszłości. Wzięli w tym zakresie pod rozwagę stanowisko środowisk, które naukowo zajmują się odkrywaniem artefaktów, w tym opinie Rady Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego oraz Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich, wzywające do odrzucenia ustawy.

Ochrona zabytków archeologicznych nie polega tylko na wydobyciu ich z ziemi, ponieważ najważniejszy jest kontekst zabytku oraz naukowe badanie otoczenia, w którym spoczywał. Bezrefleksyjne wydobycie zabytku doprowadzi do utraty jego wartości naukowej, nawet jeżeli zostanie on włączony do kolekcji. Współczesna archeologia zmierza bowiem do zapewnienia dziedzictwu historycznemu przetrwania w jego autentycznym otoczeniu. Przedmioty wyrwane z kontekstu nie wniosą wiele do wiedzy o historii Polski.

Senat jest przekonany, że nowela ustawy nie przyczyni się do „ucywilizowania” działalności polegającej na poszukiwaniu ukrytych pod ziemią zabytków. Budzi ona natomiast poważne wątpliwości w zakresie zgodności z art. 5 Konstytucji, zgodnie z którym Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego.